

- Hajtsd össze a lapot a hajtás helyén, majd nyomkodd, simítsd a tenyereddel!
- Nyisd szét a lapot, és figyelj meg a kialakult képet!
- Ha akarod, kiegészítheted a képet. Ecsettel, pálcikával vagy más technikával dolgozhatsz még a képen!

13. Festés spárgával

Eszközök: tempera, paletta, víz, rajzlap, kemény kartonhenger, spárga, műanyaglap, törlőruha

- Ragaszd a spárga végét a kartonhenger belsejébe!
- Tekerd a spárgát a hengerre balról jobbra, majd visszafele, hogy érdekes mintákat alakíts!
- Tegy a műanyaglapra festéket – több színt is egymás mellé!
- Forgasd bele a hengert a festékbe! Vigyázz, hogy a festék mindenütt befogja a spárgát!
- Fektesd a hengert a rajzlap aljára, és görgesd a lapon! Többször más-más irányból ismételheted a görgetést!
- Hagyd száradni, utána pedig használhatod nyomatok készítésére!

14. Buborékkép

Eszközök: erős színű porfesték, víz, világos színű rajzlap, csészék, kávéskanal, mosogatószer, szívószálak, törlőruha

- Önts a bögrébe vizet! Körülbelül harmadig legyen tele!
- Tegy bele különböző színű porfestéket, és keverd össze, míg elolvad!
- Tegy bele jócskán mosogatószert, és keverd össze!
- Tedd a szívószálat a bögrébe, és addig fújd, míg a buborékok a bögre felé emelkednek! Vigyázz, nehogy beleszívj a szívószálba!
- Vedd ki a szívószálat a bögréből, és nyomd rá a lapot a buborékokra!
- Fújj buborékokat a másik bögrébe, és helyezd arra is a lapodat!
- Kivághatod a buborékokat, és felragasztva egy másik lapra, érdekes buborékképet készíthetsz.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Aszalai Anett, Horváth Judit, Horváthné Csapucha Klára, Dr. Rónáné Falus Júlia: *Amit az óvónőnek észre kell venni*. Flaccus Kiadó, Budapest, 2005.
- Balázsne Szűcs Judit, Szaitzné Gregorits Anna: *Óvodások könyve*. Komplex játékgyűjtemény 4-7 éveseknek. Novum Kiadó Kft, 2005.
- Iván Magdaléna: *Ötletek az óvodai élet mindennapjaihoz*. Novum Kiadó Kft, 2001.

PÁZMÁNY ANNAMÁRIA

NÉPI GYERMEKJÁTÉKOK

A népi játékok hosszú idő alatt formálódtak olyanokká, amelyeneknek ma ismerjük őket. A népi játékoknak lélektani és társadalmi szerepük van. A gyermekeket születésüktől fogva körülvette a játék. A felnőttek vagy az idősebb testvérek mondókákat mondtak, dalokat énekeltek, miközben ringatták, cirógatták tapsoltatták, lovagoltatták a gyermekeket. E játékok során a gyermek megtanulta, hogyan tudja testrészeit mozgatni, használni.

A külvilág megismerésében is szerepet kaptak a népi játékok: a gyerekek énekeltek a bogaraknak, állatoknak, hívogatták az esőt, a napot mondókák segítségével. Megtanulták az idősebbektől, hogyan kell homokvárat építeni, hogy mindennel lehet játszani, fűvel-fával egyaránt, miközben megismerték a körülöttük lévő anyagokat, tárgyakat és azt, hogy mire alkalmasak.

A játék társadalmi szerepe főleg az egymáshoz való alkalmazkodásban, a szabályok betartásában kapott szerepet. A kortársakkal kialakított kapcsolat segít a beilleszkedésben. A gyermekek megtanulták, hogy a céljaik eléréséhez fontos az együttműködés, csapatmunka, a közösségi viselkedés szabályainak elsajátítása.

A népi játékok feladata napjainkban sem változott. Annak ellenére, hogy másképp élünk, más lehetőségeink vannak, a viselkedési normákat el kell sajátítani, alkalmazkodni kell a környezetünkhöz, az emberekhez. Tehát ha a körülmények változtak is, a játék feladata megmaradt. Ezért is fontos a népi gyermekjátékok, dalok, mondókák, eszközök alkalmazása az óvodában.

A hagyományos népi játékok segítenek abban, hogy a gyermekek megtalálják helyüket különféle környezetben, ne legyenek félénkek, visszahúzódók, sőt agresszívak, együttműködésre képtelenek.

A tapasztalat is azt mutatja, hogy a gyermekek szívesen játszanak többek között olyan népi játékokat, amelyek a népszokásokhoz, jeles napokhoz fűződnek. Ezek a játékok hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekek megismerjék a népük kultúráját, hagyományait és a hozzá fűződő szokásokat. Ami fontos, hogy nemcsak megismerik, hanem a játékokban aktívan át is élik azokat.

A magyar néphagyomány gazdag a játékokban, dalokban, mondókákban, amelyek nagyon jól felhasználhatóak az óvodai nevelésben – és jól alkalmazhatók a farsangi időszakban.

A farsanghoz hozzátartozott a jókedv, mulatozás, eszem-iszom, tánc, párválasztás és a télűzés. A következőkben ezekhez a szokásokhoz kapcsolható játékokat gyűjtettem egybe.

Hangszerek készítése:

Dob: Zsírpirart teszünk egy konzervdobozra, és befőttes gumival rögzítjük. Dobként használhatunk bármilyen játéktartó dobozt vagy fazekat felfordítva.

Csörgődob: egy papírtányér széléhez kicsi alufóliadarabokat erősítünk.

Diócsörgő: 6 db dióból készíthető. A félbevágott diók belsejéből kiszedjük a diót, és egy-egy kb. 35 cm-es selyemszalagot ragasztunk a diókba, majd összeragasztjuk a dióhéjakat. Száradás után összecsomózzuk a selyemszalagokat és egy botra kötjük.

Üvegmuzsika: Vegyünk nyolc befőttesüveget vagy poharat, és töltsük meg őket különböző magasságig vízzel. Amikor megkoppintjuk az üvegeket kiskanállal, mindegyik más hangot fog adni.

Köcsögduda: Egy köcsög szájára bőrdarabot kötünk (vékony bőrt), közepére egy kis lyukat vágunk, amelybe egy nádszálat szúrunk. Ezt rögzíteni kell a bőrhöz, hogy a húzogatásnál ki ne csússzon. A nád szoruljon a lyukban.

Eszem-iszom:

A, a, a, a farsangi napokban (népdal)

dó *népdal*

A, a, a, a, a far - san - gi na - pok - ban,
 A far - san - gi na - pok - ban le - szünk mi is ví - gab - ban.
 A, a, a, a, a far - san - gi na - pok - ban!

A, a, a, a farsangi napokban,
 A farsangi napokban,
 Legyünk mi is vígabban,
 A, a, a, a farsangi napokban.

A, a, a, a farsangi diákok,
 A farsangi diákok,
 Piros nadrágban járnak,
 A, a, a, a farsangi diákok.

-Ból, -ból, -ból,
 három nagy keszkenőből,
 Mind asszonyok, mind lányok
 Elöl bögyöt csinálnak,
 -Ból, -ból, -ból,
 három nagy keszkenőből.

Gé, gé, gé, öregasszony gégéje,
 Öregasszony gégéje
 Sört, pálinkát bevenne,
 Gé, gé, gé, öregasszony gégéje.

Mondóka:

Itt a farsangi fánk zamatos ízével,
 Akinek nincs foga, rágja az ínnyével.
 Tessék megkóstolni, tessék megízlelni.
 Biztosan tudom, fog is ez ízleni.

Csúfolódók:

Legények:

- Mit ér az a ráncos szoknya, ha a leány tipe-topa?
- Előbb tanulj szitálni, aztán a farod riszálni.
- Ördög bújjék beléje, válogat a legénybe.
- Hej kis katlan, kis katlan, benne a sok mosatlan. Mosd el, kislány, az edényt, úgy öleld meg a legényt.
- Ez a leány szép lány vóna, ha a nyaka tiszta vóna!

Leányok:

- Hej kendermag, kendermag, jajj de büszke legény vagy. Mit ér a büszkeséged, ha nincs szép feleséged.
- Csípd meg bolha a férfit, hadd ugráljon egy kicsit.

- Ördög bújjék magába, mit válogat a lányba.
- Falu végén van a bót, keress magadhoz valót.
- Házasodjon meg az úr, mert az úr már vén kandúr!

Hoppon maradt vőlegény:

Két csapatban játszunk, egyikben vannak a lányok, másikban a fiúk, eggyel többen a lányoknál. A fiúk mint kérők sorban „megkéri” a lányokat (meghajolnak előttük). A lányok vagy kosarat adnak, vagy kezet fognak a fiúval, ami azt jelenti, hogy elfogadják, s az ő párjuk már megvan. Végül egy fiú hoppon marad.

Dal:

Rádi, rádi, rokodály,
 Téged hívlak táncba,
 Nem mehetek, barátom,
 Mert a lovam sánta.
 Sánta lovam, paripám
 Hízik a mezőben,
 Szépasszony szeretőm
 Lakik borsos Győrben.
 Olyan a cipője,
 Muzsikál a sarka,
 Olyan a fejkötője,
 Majd az eget hajtja.
 Én azt cselekszem,
 Megházasodom,
 Feleségem dolgozik,
 Magam aluszom.

Kiszéző:

Talán ez a legnépszerűbb téliző szokás. A játék lényege, hogy nagyobb gyermekkel egy nagy szalmababut kell készíteni és felöltöztetni rongyos menyecske ruhába, majd énekelve végighordozni az óvoda udvarán. Apró fából, szalmából rakott máglyára kell állítani a „kiszebabut”, majd meggyújtjuk és elégetjük azt. Közben tavasi dalokkal, mondókákkal, versekkel hívogatjuk a jó időt, és kívánunk jó egészséget.

Bábu elkészítése: Egy négyzet alakú nagyobb rongyot háromszögre hajtunk, közepét kitömjük szalmával, megkötjük a nyakát madzaggal, hozzáerősítjük egy bothoz vagy seprűnyélhez. Egy másik botot (a nyak alatt keresztben) hozzáerősítünk a testéhez, a testét szalmával kitömjük és felöltöztetjük régi rongyokkal.

Kice, vice, villó
 Kice, vice, villó,
 Gyűjjön rád a himlő,
 Behoztuk a zöldágot,
 Kivisszük a kice-vice-t,
 kice, vice, villó,
 Gyűjjön rád a himlő,
 Határainkat a jégeső el ne verje!
 Kice, vice, villó,
 Gyűjjön rád a himlő.

Haj, ki, kisze, haj!
 Gyűj be, sódar gömböce!
 Haj, ki, kisze, haj!
 Gyűj be, sódar gömböce!
 Kivisszük a betegséget,
 behozzuk az egészséget!
 Haj, ki, kisze, haj!
 Gyűj be, sódar gömböce!

Ég a kisze, lánggal ég,
 Bodor füstje felszáll,
 Tavaszodik, kék az ég,
 Meleg a napsugár.
 Mire füstje eloszlik,
 A hideg köd szétfoszlik,
 Egész kitavaszodik.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Barsi Ernő: *Népi hagyományaink iskolai és amatőr színpadon*. Hazánk Könyvkiadó Kft., Győr, 1995.
- Lázár Katalin: *Népi játékok*. Planétás Kiadó, Budapest, 2005.
- Papp Kornélia (szerk.): *Szájról szájra, kézzel kézre*. Barangoló Kiadó Kft., Szentendre, 2002.
- Benedek Krisztina – Sándor Ildikó (szerk.): *Útravaló. A néphagyomány közvetítésének módszerei az óvodában*. Budapest, Hagyományok Háza, Népművészeti Módszertani Műhely, 2006.